

статевими органами або в статеві органи); інші сексуальні агресії – будь-які акти відповідного характеру, що не є зґвалтуванням (межею є наявність чи відсутність сексуального проникнення) та сексуальне переслідування з боку особи, яка має владні повноваження. Відмітимо, що Кримінальний кодекс Франції встановлює досить жорстку відповідальність за вчинення статевих злочинів у порівнянні з кримінальним законодавством Австрії, Ліхтенштейну, ФРН. Так, зґвалтування карається п'ятнадцятьма роками ув'язнення, за інші сексуальні агресії передбачено від п'яти до десяти років ув'язнення, за сексуальне переслідування – один рік тюремного ув'язнення й штраф у розмірі 100 000 франків.

Відзначимо, що регламентація відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості у кримінальному законодавстві Австрії, Ліхтенштейну, ФРН та Франції сформувалась під впливом історичних, культурних, географічних чинників та не є цілком подібною. До злочинів сексуальної спрямованості відносяться не лише «традиційні», а й пов'язані з проституцією та сутенерством. Останнє спонукає задуматись над зміною назви розділу IV Кримінального кодексу України та його системи у світлі новітніх підходів щодо розуміння розглядуваних злочинних посягань.

Список використаних джерел:

1. Дудоров О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи : наук.-практ. пос. / О. О. Дудоров. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дидоренка, 2011. – 352 с.
2. Уголовный кодекс Австрии : Федеральный Закон от 13. 01. 1974 г.; редакция от 30. 12. 2016 г. [Электронный ресурс] // Germanlaw24.com. – Режим доступа: http://germanlaw24.com/index/ugolovnyj_kodeks_avstrii_na_russkom_jazyke/.
3. Уголовный кодекс Лихтенштейна: Закон от 24. 06. 1987 г.; редакция от 03. 01. 2011 г. [Электронный ресурс] // WIPO. – Режим доступа: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=234958
4. Уголовный кодекс Федеративной республики Германии : Федеральный Закон от 15. 05. 1871 г.; редакция от 15.05.2003 г. [Электронный ресурс] // Российский правовой портал: Библиотека Пашкова – Режим доступа: <http://constitutions.ru/?p=5854>
5. Уголовный кодекс Франции : Закон от 22. 07. 1992 г. [Электронный ресурс] // Российский правовой портал: Библиотека Пашкова. – Режим доступа: <http://constitutions.ru/?p=5859>

Науковий керівник: к. ю. н., доцент О. С. Парамонова

СПЕЦІАЛЬНІ ОЗНАКИ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА ЯК СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 139 КК УКРАЇНИ

Е. Я. Корнієнко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Кожна людина має невід'ємне природне право на охорону здоров'я, проголошене ст. 49 Конституції України [1]. Обов'язком держави є піклування про здоров'я людини й забезпечення його охорони. Одним зі способів реалізації зазначеного припису є якісне і кваліфіковане медичне обслуговування, яке має відповідати високим стандартам безпеки. Проте у сучасних умовах спостерігається недостатня ефективність медичного обслуговування громадян, яка зумовлюється, зокрема, невиконанням медичними працівниками своїх професійних обов'язків. З метою подолання вищезначених негативних явищ державою встановлена відповідальність за ненадання допомоги хворому медичним працівником, передбачена ст. 139 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [2].

Кримінально-правовим аспектам діяльності медичних працівників присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Разом з тим, низка положень та висновків щодо визначення ознак медичного працівника як спеціального суб'єкта злочину, передбаченого ст. 139 КК України, є дискусійними.

Як відомо, загальними ознаками суб'єкта злочину, у тому числі й передбаченого ст. 139 КК України, є: 1) наявність статусу фізичної особи; 2) осудність; 3) досягнення встановленого законом віку кримінальної відповідальності. Медичний працівник як спеціальний суб'єкт злочинного діяння наділений усіма ознаками загального суб'єкта та характеризується спеціальними (додатковими) ознаками. Розглянемо останні докладніше.

Законодавчого визначення поняття «медичний працівник» немає, проте воно міститься у низки різних наукових досліджень. Найбільш змістовно, на нашу думку, до визначення цього поняття підійшов О. С. Щукін. Автор зазначив, що медичний працівник – це фізична особа (громадянин України чи іноземний громадянин), яка здобула вищу, середню медичну або фармацевтичну освіту та пройшла подальшу спеціальну підготовку або перепідготовку, відповідає єдиним кваліфікаційним вимогам, що підтверджується чинними документами (сертифікатом спеціаліста), прийняла на себе етичні зобов'язання знати й виконувати вимоги медичної деонтології та уклала трудовий договір із ліцензованою медичною установою на здійснення медичної діяльності. Особа наділяється статусом медичного працівника, якщо вона фактично виконує професійні обов'язки за відповідною медичною спеціальністю [3, 17].

Проаналізувавши законодавство України у сфері охорони здоров'я, Т. Ю. Тарасевич слушно відзначила, що медичний працівник як суб'єкт злочинного ненадання допомоги хворому повинен характеризуватися такими додатковими спеціальними ознаками: 1) відповідність кваліфікаційним вимогам; 2) наявність документа, який надає право займатися медичною діяльністю в Україні; 3) виконання професійних обов'язків щодо надання медичної допомоги пацієнтам [4, 482].

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників охорони здоров'я встановлює такі кваліфікаційні вимоги щодо медичного працівника: 1) наявність належної медичної освіти; 2) спеціалізація за певним медичним профілем; 3) підвищення кваліфікації; 4) наявність документа, який підтверджує здобуття освіти або кваліфікаційного класу [5].

Отже, суб'єктом злочинів, скоєних при ненаданні допомоги хворому, є особи, які отримали спеціальну медичну підготовку у відповідних вищих і середніх закладах освіти (лікарі, фельдшери, акушери, медсестри, фармацевти) та допущені до заняття медичною практикою. Саме тому для визнання конкретної особи винним за злочинну бездіяльність під час надання медичної допомоги необхідно встановити наявність у неї відповідної медичної освіти, що передбачає професійний правовий обов'язок надання медичної допомоги у конкретному випадку. Таке можливе лише за наявності відповідних документів про здобуття вищої освіти або підвищення кваліфікації медичного працівника або надає право займатися медичною практикою в Україні. Такими документами є: диплом, державного зразка, який видається після закінчення вищого навчального медичного закладу II-IV рівнів акредитації; сертифікат лікаря-спеціаліста, що видається особі, яка за результатами атестації на визначення знань та практичних навичок присвоєно звання лікаря-спеціаліста з конкретної медичної спеціальності, посвідчення про присвоєння кваліфікаційної категорії медичному працівнику, свідоцтво про проходження підвищення кваліфікації та перепідготовки

молодших медичних і фармацевтичних працівників, виданий медичними навчальними закладами.

Варто звернути увагу на ту обставину, що працівники сфери охорони здоров'я, які виконують виключно технічні функції (медичний реєстратор, дезінфектор, молодша медична сестра з догляду за хворими) та не можуть надавати медичну допомогу, не є медичними працівниками у розумінні ст. 139 КК України.

Виконання професійних обов'язків у виді надання медичної допомоги хворому є основною трудовою функцією медичного працівника. Відповідно до Основ законодавства України про охорону здоров'я медична допомога – це діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами [6]. Медичні працівники можуть надавати медичну допомогу лише в межах набутої спеціальності. Як зазначає Й. І. Горелік, фельдшеру не може ставитися у вину ненадання медичної допомоги, якщо він не зробив необхідної в цьому випадку резекції шлунку, оскільки таке втручання виходить за межі його прав та обов'язків. Однак йому може інкримінуватися те, що він не викликав спеціаліста або не транспортував хворого до належного медичного закладу [7, 205]. Межі професійної компетенції медичного персоналу різні: усі обов'язки визначаються посадовими інструкціями та функціональними обов'язками, що затверджуються у закладах охорони здоров'я відповідно до конкретних умов діяльності.

Варто звернути увагу ще на те, що до кола медичних працівників можна віднести фармацевтичних працівників, які також зобов'язані надавати допомогу хворим. Це: провізор (забезпечує належну фармацевтичну опіку хворих при відпуску безрецептурних лікарських препаратів) та провізор-клінічний (забезпечує хворих висококваліфікованою медичною допомогою шляхом надання рекомендацій лікарям та хворим про найбільш ефективні лікарські препарати; разом з лікарем він здійснює підбір ліків та визначає їх індивідуальні дози для хворих залежно від віку, статі, основного захворювання та супутньої патології). Можливо є сенс включити до диспозиції ч. 1 ст. 139 КК України поняття «фармацевтичний працівник» і дати роз'яснення, в яких конкретних випадках останні несуть кримінальну відповідальність за ненадання допомоги хворому.

У підсумку зазначимо, що встановлення спеціальних ознак суб'єкта ненадання допомоги хворому має важливе значення для правильної кваліфікації цього діяння.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України № 254к/96-ВР від 28. 06. 1996 р. (з останніми змінами) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 05. 04. 2001 р. (з останніми змінами) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>
3. Щукін О. С. Правовий статус медичних працівників за трудовим законодавством України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / О.С. Щукін. – О., 2005. – 20 с.
4. Тарасевич Т. Ю. Додаткові ознаки медичного працівника як спеціального суб'єкта злочину за Кримінальним кодексом України / Т. Ю. Тарасевич // Держава і право. – 2009. – Вип. 45. – С. 482-487.
5. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників : Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 117(v0117282-02) від 29.03.2002 р. ; із останніми змінами відповідно до наказу МОЗ України № 952 від 26.11.2012 р. [Електронний ресурс] / Вип. 78 «Охорона здоров'я» // – Режим доступу: http://bs-staff.com.ua/pb_skhr/1039_7622_6.html

6. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України № 2801-ХІІ від 19. 11. 1992 р. (з останніми змінами) [Електроний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

7. Горелик И. И. Квалификация преступлений, опасных для жизни и здоровья / И. И. Горелик. – Минск : Выща школа, 1973. – 319 с.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент О. С. Парамонова

ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК ЯК ОБ'ЄКТ ХУЛІГАНСТВА (СТ. 296 КК УКРАЇНИ)

І. Р. Литвин

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Хуліганство є найпоширенішим злочинним діянням серед усіх тринадцяти злочинів, об'єднаних розділом ХІІ Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Злочини проти громадського порядку і моральності». Відповідно до статистичної інформації, розміщеної на офіційному веб-сайті Генеральної прокуратури України за 2017 р. зареєстровано 7890 злочинів проти громадського порядку та моральності, з них 3437 – хуліганство, а це 43,5 % від усіх злочинів вказаної категорії [1].

Відповідно до ст. 296 КК України під хуліганством розуміють грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом [2]. Хуліганство полягає у заподіянні тілесних ушкоджень, побоїв потерпілим, пошкодженні чужого майна, тривалому і наполегливому перешкодженні нормальній роботі громадських закладів тощо [3]. Відповідно хуліганство є складним для кваліфікації, адже має спільні ознаки з іншими злочинами, передбаченими КК України. Основною розмежувальною ознакою у такому випадку виступає об'єкт посягання. Законодавець об'єктом хуліганських діянь визначив громадський порядок, який є складною категорією та потребує ретельного дослідження.

Проблемою визначення об'єкта суспільно небезпечного хуліганства у науці займалися багато вчених. Однак це питання є досі дискусійним, адже відсутнє нормативне визначення громадського порядку. З урахуванням викладеного метою цього дослідження є визначення громадського порядку як безпосереднього об'єкта хуліганських діянь.

У кримінально-правовій літературі громадській порядок розуміють по-різному. Одні автори (І. М. Даньшин, М. І. Загородніков, С. С. Яценко) розглядають його в двох значеннях: у широкому і вузькому розумінні; інші (В. Т. Дзюба, Н. Ф. Кузнецова та ін.) трактують громадський порядок однозначно, не поділяючи його на види [цит за: 4]. Проте єдиної думки щодо визначення досліджуваного поняття немає навіть у прихильників зазначених позицій.

Найбільш змістовними підходами щодо розуміння громадського порядку серед представників першої позиції відрізняються такі визначення. «Громадським порядком – це частина суспільних відносин, що регулюються нормами права, моралі, правилами співжиття і звичаями, які складаються в громадських місцях, а також поза ними, але їх порушення впливає на громадську мораль, і за своїм змістом служать меті охорони особи і прав громадян, громадської моралі, забезпечення громадського спокою, створення нормальних умов для життя і праці громадян, для діяльності державних та громадських закладів і підприємств», – зазначає М. І. Загородніков [5, 4]. Як порядок